

La gestió de la renda mínima d'inserció

Enguany la gestió de la prestació de la renda mínima d'inserció ha ocupat una part molt important de les queixes en l'àmbit dels serveis socials. Les incidències plantejades per les persones interessades, i en molts casos pels professionals dels serveis socials bàsics, són diverses, però totes posen en relleu deficiències incompatibles amb la bona pràctica administrativa i evidencien les conseqüències greus que aquestes mancances poden tenir en la correcta atenció de les necessitats bàsiques de les persones i en el dret a una vida digna.

La renda mínima d'inserció, regulada per la Llei 10/1997, de 3 de juliol, es configura com una actuació integral de lluita contra la pobresa, constituïda per un conjunt d'accions que, sota els principis de solidaritat i de subsidiarietat, té com a finalitat prestar el suport adequat a totes les persones a qui els calgui per atendre les necessitats bàsiques per viure en societat, amb els recursos convenients per mantenir-se i per afavorir-ne la inserció o la reinserció social i laboral.

Cal compensar les situacions d'exclusió derivades de l'enduriment de les condicions d'accés a la renda mínima d'inserció

Durant aquest any s'ha produït una modificació molt important de les condicions i les característiques d'aquesta prestació. Les modificacions introduïdes mitjançant la Llei 7/2011, del 27 de juliol, de mesures fiscals i financeres, comporten un enduriment de les condicions per obtenir i mantenir el dret a aquesta prestació.

En són exemples l'ampliació del temps de residència mínima exigida, la limitació temporal de la prestació, l'ampliació del termini de resolució o el canvi en el sentit del silenci administratiu, i més encara la transformació d'una prestació garantida, tal com es definia en la Llei 10/1997 i en la Cartera de Serveis Socials que desplega la Llei 12/2007, de serveis socials, en una prestació no garantida, subjecta a limitació pressupostària. I en la mateixa línia, s'hi pot afegir el fet que el Decret 384/2011, de 30 d'agost, de desplega-

ment de la renda mínima d'inserció, exclouï de l'accés a la prestació econòmica les persones que només presentin una problemàtica laboral derivada de la manca o pèrdua de feina, que no acreditin una dificultat social o d'inserció laboral afegides, i que no requereixin cap tipus d'intervenció social i continuada.

Sens perjudici de les raons que puguin haver portat a una reorientació de la prestació en aquest sentit, no es pot obviar que aquests canvis tenen un abast molt rellevant, afecten de manera substancial la naturalesa de la prestació i, en definitiva, impliquen un retrocés en la cobertura i la garantia dels drets socials. En aquest sentit, resulten especialment preocupants en el context socioeconòmic actual.

És imprescindible, doncs, que les administracions competents adoptin polítiques i mesures concretes per compensar les situacions que es poden produir arran d'aquest nou disseny de la prestació i per cobrir les situacions de necessitats bàsiques. I cal que aquestes accions siguin efectives de manera ràpida, per evitar que la població afectada es vegi privada dels recursos més elementals i que s'incrementin les situacions d'exclusió social.

Pel que fa a les incidències plantejades en les nombroses queixes, són molt variades. Es poden destacar, d'una banda, les incidències sorgides arran del canvi del sistema de pagament durant el mes d'agost.

Les persones beneficiàries es van trobar sense la transferència mensual, sense haver rebut cap informació prèvia i, en molts casos, tampoc no van rebre el xec nominatiu amb la mensualitat. També van tenir moltes dificultats per obtenir informació sobre la seva situació i sobre la forma i les previsions de pagament, tant pel volum de casos com per la manca de coneixement previ per part dels serveis socials i per la insuficiència dels serveis d'informació habilitats per l'Administració de la Generalitat.

El Síndic va obrir una actuació d'ofici i va demanar als departaments de Benestar Social i Família i d'Empresa i Ocupació que actuessin amb celeritat per garantir que totes les persones amb dret reconegut a la prestació rebessin el pagament al més aviat possible, que es retornés al sistema de pagament per transferència i que es garantís el cobrament puntual el mes de setembre.

Tot i que l'Administració va retornar al sistema de pagament per transferència, en els casos en què la persona no havia cobrat el xec nominatiu no es va reprendre de manera automàtica el pagament. En alguns casos, es va constatar que, tres mesos després, encara hi havia persones beneficiàries que no cobraven les mensualitats en curs, sense conèixer-ne els motius ni quan la tornarien a percebre, per la qual cosa restaven en una situació d'indefensió.

El dubte d'una incidència sobre la situació del beneficiari no pot justificar la suspensió del pagament de la renda mínima

El Síndic entén que la decisió de bloquejar el pagament de la prestació a les persones que tenen reconegut el dret a percebre la prestació de renda mínima d'inserció no està emparada legalment. Això significa, a la pràctica, la suspensió de fet de l'ajut econòmic, quan aquesta mesura s'ha d'adoptar amb subjecció al procediment administratiu general, que ha d'incloure, com a tràmits més rellevants, l'audiència de la persona interessada i la resolució expressa, motivada i notificada formalment.

De la informació facilitada pel Departament d'Empresa i Ocupació se'n desprèn que, en la majoria de casos, les incidències en el pagament han estat a causa d'errades informàtiques en la confecció dels fitxers de pagament per part de l'Administració o per no haver comunicat un canvi de domicili.

El dubte sobre una possible incidència amb relació a les situacions personals, econòmiques o patrimonials de la persona beneficiària no és suficient per suspendre de fet el pagament de la prestació. L'incompliment de comunicar, en el termini d'un mes, els canvis de situació o patrimonials que, d'acord amb la Llei i el Reglament, puguin modificar, suspendre o extingir la prestació no pot ser causa de suspensió de la prestació quan aquest incompliment sigui per causes no imputables a la persona beneficiària.

Aquesta prestació atén les necessitats bàsiques dels col·lectius més febles de la societat, i la demora en el pagament afecta molt negativament els drets de les persones titulars o dels altres membres de la unitat de convivència, i

pot donar lloc a situacions de suspensió de subministraments, impossibilitat de fer front a les despeses per aliments o per assumir el cost del lloguer, entre altres necessitats bàsiques.

Per això, el Síndic ha insistit en la necessitat de mantenir l'efectivitat de la prestació mentre duri la situació de necessitat que la va motivar i es compleixin els requisits establerts per la normativa, i de garantir el pagament de la prestació mentre no hi hagi un acte administratiu individual de suspensió o d'extinció motivat en les causes establertes normativament, sens perjudici de tramitar i resoldre convenientment els procediments de revisió iniciats.

La Generalitat ha informat que s'està duent a terme un procés de revisió dels expedients de renda mínima d'inserció per comprovar si les persones beneficiàries compleixen els requisits establerts, i que hi ha un volum elevat de procediments afectats. S'han rebut nombroses queixes sobre supòsits de suspensió o d'extinció de la prestació, i tot fa pensar que bona part dels casos estan relacionats amb aquest procés de revisió. Davant la diversa casuística plantejada, el Síndic ha obert una actuació d'ofici sobre la revisió dels expedients de renda mínima d'inserció, que actualment està en tramitació.

D'altra banda, un altre problema greu és la demora en la resolució de sol·licituds de renda mínima d'inserció, sobre la qual també s'ha rebut un volum molt destacable de queixes. Les persones afectades han denunciat l'incompliment dels terminis màxims de resolució, i coincideixen en una situació crítica de necessitat, ja que no disposen de recursos econòmics per atendre les necessitats bàsiques de la família.

El procés de revisió per comprovar si els interessats compleixen els requisits s'ha de resoldre amb celeritat

A aquest respecte, s'ha de tenir en compte, d'una banda, el deure de les administracions públiques de resoldre expressament, i dins del termini màxim establert, tots els procediments administratius. Per això, en els casos en què s'ha superat aquest termini, el Síndic ha indicat que cal corregir de manera immediata aquesta situació,

resoldre aquests procediments sense demora, amb diligència, rigor i cura, i possibilitar que les persones sol·licitants rebin la prestació econòmica amb celeritat.

D'altra banda, també s'ha de valorar que en alguns casos s'havia d'entendre concedida la prestació, atès que la normativa aplicable disposava que en cas d'incompliment del termini màxim de resolució s'havia de considerar provisionalment aprovada la prestació i la persona sol·licitant havia de començar a percebre-la.

La renda mínima d'inserció és una mesura destinada a cobrir situacions personals i familiars de gran vulnerabilitat, que han de ser objecte d'una atenció preferent per part dels poders públics. La prestació econòmica en constitueix una part essencial, ja que va destinada a atendre les necessitats bàsiques de les persones, d'aliments i de subsistència. S'ha d'evitar que, pel retard en el pagament de la prestació, les persones es trobin en situacions que representen un risc d'exclusió elevat.

Queixa 05292/2011

La promotora es queixa perquè no ha cobrat la prestació corresponent al mes de juliol. Exposa que, tot i que va rebre la carta en què se la informava que aquesta mensualitat s'abonaria mitjançant xec bancari nominatiu, no va rebre el xec. També assenyala que no hi hagut cap canvi de domicili i que ha fet correctament el seguiment del seu programa.

En resposta a la petició d'informació, el Departament d'Empresa i Ocupació informa que la persona interessada ha percebut les mensualitats posteriors amb normalitat i que el pagament dels mesos pendents es farà al més aviat possible.

El Síndic reitera la necessitat de preservar l'exercici dels drets reconeguts a les persones beneficiàries de la prestació i, en conseqüència, de prendre les mesures adequades per fer efectiu l'abonament de les quanties pendents sense demora.

Queixa 06730/2011

La promotora de la queixa no està d'acord amb la resolució per la qual se suspèn la prestació econòmica de què és titular per haver traslladat temporalment la seva residència fora de Catalunya. Indica que va sortir fora del país només durant divuit dies, que va comunicar prèviament aquest viatge als serveis socials encarregats del seguiment del cas, i que compleix tots els compromisos assumits i els requisits per ser beneficiària de la prestació.

Un cop estudiat el cas i la informació facilitada, el Síndic recorda les disposicions de la Llei 10/1997, de 3 de juliol, sobre els supòsits que poden donar lloc a la suspensió de la prestació. També destaca que, d'acord amb les darreres modificacions normatives, s'hi afegeix el requisit de romandre de manera permanent a Catalunya, però són possibles les absències no superiors a un mes, sempre que s'hagin comunicat prèviament a l'òrgan que fa el seguiment. Aquestes circumstàncies han estat acreditades en el cas que motiva la queixa.

Per això, suggereix al Departament d'Empresa i Ocupació que resolgui el recurs interposat per la persona interessada al més aviat possible, l'estimi i reengui el pagament de la prestació.

Queixa 07152/2011

La promotora de la queixa exposa que va presentar una sol·licitud de renda mínima d'inserció fa sis mesos i encara no s'ha resolt. Indica que té quatre fills, dos dels quals són menors d'edat, i que no disposa de recursos econòmics per fer front a les necessitats bàsiques.

El Síndic recorda el deure de les administracions públiques de resoldre expressament, i dins del termini màxim establert, tots els procediments. També exposa que s'hauria d'haver actuat d'acord amb la normativa aplicable en aquest cas, segons la qual, un cop transcorregut el termini de dos mesos des de la presentació del projecte a la Generalitat, s'havia de considerar provisionalment aprovada la prestació i la persona sol·licitant havia de començar a percebre-la.

Per això, el Síndic suggereix als departaments d'Empresa i Ocupació i de Benestar Social i Família que prenguin les mesures necessàries per resoldre aquesta sol·licitud de manera immediata i fer el pagament com més aviat millor.

[Pàgines extretes de l'Informe Anual 2011. Per accedir-hi, clica aquí](#)